

עין משפט
גז מצה

סח א מיי פֿירא מהל' מלות הלכה הי סמג עשין זו טוש"ע ח"מ סי' רל סעיף טו:

סס ב מיי פט"ו מהל' אשות הלכה כח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' ק' סעיף יז:

—

מוסף רש"י

תשבע בסוף. כששמעו זו שמת ותבא לגנות כתובתה, תשבע שלג עכבה משל בעלה כלום, ולא תשבע בתחלה. כשעת גיבוי מוות (קטן קה. ודאק רש"י כאן ע"א.) אפוטרופוס שמינה אבי יתומים ישבע. כשיגלו היומנים ישבע לכן שאין לו צדו כלום משלנו (גיטין נב.).

—

תוספות רי"ד

פרעת לי האחת ועכשיו פרעת לי השני' שהרי שניהם מעידים שמכתב פרעון כתובתה נתח לי ולא פירעו הלוואה ולתכ"ז מודע להו כי אני עתיד לתובעה מן המעות הראשונות שהן הלוואה אצלה. ואם תכפור להו הנה העד הראשון ועודנה תתחייב לי שבעה דאורייתא ופי' המורה ששבעה דאורייתא הוא בשם או בכינוי ואוחזין ס'ת ביד בדאמר בשבעות וחמירא היא מאד אבל שבעות דרבנן קללה בעלמא בעין שלנו. ואינו ידיל דבין שי"ד ובין שבעה דרבנן שהוא שבעות היסת בענין השם או בא' מן כינוי' ואין ביניהם הפרש אלא שוד בנק"ח (והו אינה בנק"ח) וכן פי' רבינו האי גאון דיל בס' משפטי שבעות שחבר וכך מפרשים כל הגאונים ודוקא שבעות היסת שלא תהקט אלא כימי האמוראים אבל כל שבעה דמתני' וברייאא אינה אלא בנק"ח דכעין דאורייתא ויחקו וכך פירשו כל הגאונים (אלא) וכן פי' המורה בשלח"פ כי כל הנשבעים ששבעות היסת לא היתה כימי התנאים (אלא) [והלן] תקנו בנק"ח כעין של תורה ור"י זיל כתב איכא למיבוי (ה"ד כו') [ומכין קי"ל דכל שבעותא דמתני' בין דאורייתא בין דרבנן כלחו חד תכסי' הא אית להו לאנקוט חפצי' בידיה למאי הל' אמר ר"פ אי פקח הוא מייתי לה וכו' מאי גימ' אי לא לאנקוט חפצי' בידיה הא גמי נקטא ליה חפצי' בידיה דאי לענין אפוכי שבעה דרבנן מפקינן ובראורייתא לא מפיקנן האי גמי אפי"ג דמרבנן הוא לא מתהפכא דלא מהפכינן שבעות דרבנן אלא מתבטא לבבי תובע משום דאי"ל את לית לך גבאי ולא מוידא אי קושטא קאמרת דאית לך גבאי אישבעך ושקול. הלכך אי בעי למישקל משחבע ושקיל ואי לא פקע אבל כדמחייבין תובע שבעה לא מצי להפוכי עליה דתבטע וכדאמר ליה אישעתב את דלית לי גבין או דפרעת לי כך וכך ויתפטר (הויכ) [הא] מצי למימר ל"י אנא לא בעינא אישבעי ולאפטורי אפי"ג דמילתא טבא היא לדידי לאשתבועי ואפטורי אנא לא בעינא דלא אלא את אי ניחא לך לאשתבועי ולמישקל לחיי ואי זיל דלית לך גבאי ולי מויד דומיא להויא דאמר' כל האומר א"א תבק"ח בגון זו שומעין לו והא תובעתא היא ולא מציא לאפוכי לשבועתא ואלי פרעתך ואלי מלה

(6) עיי' בעושי"ע ס"ס ז"ע.

פח:

בית דין משביעין אותה מביעי ליה. תימה אמאי לא משני סבר לה כדשמואל דלמר צפ' כתרף (לקמן קו.) אין פוסקין מוזנות לאשת איש ומוקי לה לפלוגתא דמנן וצני כהנים גדולים כששמעו צו שמת ושפיר קטני יורשין

וקמפיכלגי בפלוגתא דאבא שאול ורבנן.

ומתני' (6) כגון שמינה בעלה לאחר מיתה דצנזוי צ"ד ליכא לאוקומא דאין מעמידין נשים אפוטרופוסות כדאיתא כהנזקין (גיטין דף נב. ושם) ובממנה מעצמה ליכא לאוקומא דא"כ לכו"ע היורשין משביעין אותה דלא שיך ציה טעמא דמינהו אצי יתומים דלמרינן דאי משתבע ממנע ולא הוי אפוטרופוס והכא אנו רואין דמן הדין אין מעמידין אשה אפוטרופיא:

לאפוקי מדר"א ומחלוקתו. והשתא אית לן למימר

דהאי דנקט אין היורשין משביעין אותה לאו דוקא דהוא הדין הוא עצמו דהואיל ובאפוטרופוסות דחי בעלה מיירי מה חילוק איכא ואיידי דנקט צרישא דמילתא מוצעת כתובת' יורשין משביעין אותה דהתם יורשים דוקא לפני נמי סיפא יורשין ומעשה צא תפני ר"ת כזשה שהוציזה בעלה חנונית ומינה אפוטרופיא והיתה נושאת ונותנת הרצה מעות צנית ואומרת לבעלה שאין שלה ולא השביעה צחי בעלה דכיון דאוקמינן כל זמן שמוצעת כתובתה דקאמר ר"ש ככזא שאלו צן אימא מרים וצהא פסקין לעיל (דף קפז.) הלכה ככזא שאלו *ואם אין הלכתא כר"ש כזולה מילתא כר"ש דקמסיים אינה מוצעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה אפילו הוציזה חנונית או מינה אפוטרופוסית דלית לן למימר דהלכתא כוותיה כדמא' ובאיךך לא אלא היכא דמפרש לן הש"ס כהדיל' וא"ת לעיל דפסקינן ככזא שאלו וי"ל פסוק כר"ש דשמעי' מיניה מרת' וי"ל משום דלא קים לן כהדיל' ר"ש ככזא שאלו דאיכא לפרושי כאינן אמוראי דלעיל ור"ס פסק כר"ש וי"ל וקי"ל כר"ש הלכך המוצעת כתובתה יורשין משביעין אותה על כל דבר שהיה צידה אפי' צחי בעלה משביעין אותה ואם אינה מוצעת כתובתה אין משביעין אותה אלא ע"י טענת צרי והני כולוה דבעי לאוקמי ר"ש כוותיה

כגון כזא שאלו צן אימא מרים וכזא שאלו וחקנ הלכתא כותייהו:
הוציאה גט ואין עמו כתובה. צפ"ק דצ"מ (דף קי. ושם) אמר ר' יוחנן הטוען אחר מעשה צית דין לא אמר כלום פי'

צין צמנה ומאחיס צין צמוון האשה והצנות ואפילו צמקוס שכותצין כתובה ולא נקיטא כתובה אינו נאמן לומר פרעתי ורצי יוחנן לטעמיה דאית ליה צפרק גט פשוט (צ"צ דף קעא:.) דכותצין שוצר כזל למ"ד אין כותצין שוצר אפי' אית ליה דלא אמר כלום מ"מ צמקוס שכותצין כתובה אין חייז לפרוע עד שתחזיר לו הכתובה דכיון דצמה צנשאר שטר כתובה צידה יכול לצא לדי הפסד שתמצע כתובה צצ"ד אחר ואילו לא ישאר שטר כתובה צידה נהי דאינו נאמן לומר פרעתי הכל דהא לא אמר כלום מ"מ יהא נאמן לומר פרעתי מנה מיגו דאי בעי אמר אלמנה נשאתיך אם אין לה עדי היגומא כזל עתה שכתובתה צידה יפסיד יי' ויוהא דבעי רצי יוחנן לקמן צפ' אלמנה (דף יז.) יתומים אומרים נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להציא ראייה היינו צמוזנות שעצרו כזל כלהכזא פשיטא דעל יתומים להציא ראייה דהטוען אחר מעשה צ"ד לא אמר כלום] כזל אין לומר דנפקא מינה גמי צמה שתחזיר לו הכתובה שאם יצא עמה למקום שאין מכירין שהיא אשמו יהא נאמן לומר פרעתי הכל צמיגו דאי בעי אמר אין את אשמי דהא אפי' ישאר שטר כתובה צידה יהא נאמן שם לומר פרעתי הכל צמיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך דהא אין שם עדי גרושין כיון דאין מכירין כלל אם היא אשמו והכי מפרשינן מתני' אליבא דרבי יוחנן הוציאה גט ואין עמו כתובה לאו דוקא גט אלא כלומר עדי גט גוצה כתובתה דהא אינו נאמן לומר פרעתי וגם אינו יכול לומר לא הפרע עד שתחזיר הכתובה אע"פ שיכול לצא לדי הפסד דהא סבר דכותצין שוצר כתובה ואין עמה גט פירוש עדי הגט היא אומרת כזד גטי שהלכו להם העדים והוא אומר שכבר פרע והיה לו שוצר שלג תצבה פעם אחרת ונפסק נאמן צמיגו דאי בעי אמר לא גרשתיך ומיגו טוב והשמיטה שציעית רשצ"ג אומר מן הסכנה ואילך אשה גוצה שלא צגט פי' שלג צגט שלא צעדי הגט הואיל ואי אפשר לה להציא עדי גירושין וא"ת ותיקשי לרצי יוחנן צמאי צגיא כיון דליכא עדי גרושין ליהמנייה צמיגו דאי בעי אמר לא גירשתיך כדפרקיך צגמ' לרצ א דליכא עדי גירושין צמאי צגיא וי"ל דלר"י דלמר דאלמוה רצנן לכח האשה דאף קודם סכנה אין נאמן לומר פרעתי אין מימא דאלמוה לאחר הסכנה כיון דמודה דאין נאמן לומר פרעתי אע"י דאית ליה מיגו אכל לרצ דלא אלמוה פריך שפיר ולשמואל דאית ליה אין כותצין שוצר ומוקי מתני' צמקוס שאין כותצין כתובה או צמקוס שכותצין והציאה ראייה שלא כתצ לה הכי פירושא דמתני' הוציאה גט היינו גט ממש אכל צעדי הגט גרידא

הכותב לאשתו פרק תשיעי כתובות

אינה מוצעת כתובתה אין היורשין משביעין אותה. משום שצותע אפוטרופסת דהויא לה אפוטרופוס שמינהו אצי יתומים וס"ל לא ישבע ככזא שאלו דלמר חילוף הדצרים וטעמייהו מפרש צגיטין צפרק הנזקין[[] רצנן סברי מינוהו צית דין לא ישבע דא"כ מימנע ולא הוי

אפוטרופוס הואיל וחסדינן ליה אכל

מינהו אצי יתומים לא מימנע דאי לאו דה"ל הנאה מיניה צחיוו לא הוה מימני ליה וכזא שאלו סבר מינהו אצי יתומים אי ידע דמשצעי ליה מימנע ולא הוי אפוטרופוס אכל מינוהו צית דין אע"ג דידע דמשצעי ל' לא מימנע דחשיבותא היא לגציה דמהימן להו לצי דינא: ה"ג

ר"ש ככזא שאלו ורצנן דמתני' כרצנן:

האי כל זמן שמוצעת. צממיה. הואיל ור"ש לקולא מאי כל זמן: **אם מוצעת מיצעני ליה.** אכל כל זמן משמע דשמעיה לת"ק דפטר לא משעושה אפי' מוצעת כתובתה וא"ל איהו כ"ו שמוצעת כתובתה לא מפטרנה: **אלא אמר אציי.** ארישא פליג דלמר כתצ לה נדר וצצועה כו' דפטורה מן השצועה אפי' כשנפרעת מן היתומים ואמא ר"ש למימר כל זמן שמוצעת כתובתה מהן משביעין אותה ככזא שאלו צן אימא מרים דלמר לעיל[[] אכל מה אעשה שהרי אמרו הצא ליפרע מנכסי יתומין לא יפרע אלא בשצועה ופליגי רצנן עליה דכזא שאלו ור"ש ככזא שאלו ורצנן דמתני' כרצנן: **הא סינה כל זמן שמוצעת.** אמא לאפוקי מדרצנן דלמרי אף משצועת היתומים פטורה ונפרעת כלל שצוע' ואמא ר"ש למימר לא תפרע אלא בשצועה: **אינה מוצעת כתובה.** דמסקנא דמילתא דלמאי צמנייה ולאפוקי ממאן: **אלא אמר רצ פפא לאפוקי מדר"א ומחלוקסו.**

כלומר לא תימא ר"ש אכתב לה נדר וצצועה לחוד פליג אלא אכולי מלתא דר"א וצני מחלוקתו פליג ארישא וסיפא שמעיניהו דקאמרי ר"א ורצנן משציעה כ"ו שירצה שצועת אפוטרופיא היכא דלא פטרה מן הנדר ומן השצועה ואפילו שלא צשעת תציעת כתובתה ואם פטרה מן השצועה אפילו יורשין אין משביעין אותה כשנפרעת מהם כדקמני נדר וצצועה אין לי לירשע כו' ואמא ר"ש למימר כל זמן שמוצעת כתובתה יורשין משביעין אותה ואפילו כתצ לה נדר וצצועה אין לירשע עליך ככזא שאלו אינה מוצעת כתובתה אין

היורשין משביעין על אפוטרופיא שצחי בעלה ואפי' לא פטרה מן השצועה דלית ליה דר"א ומחלוקתו דלמרי משציעה כל זמן שירצה: **מתני' הוציאה גט ואין עמו כתובה.** קס"ד צאומרת כזד שטר כתובת' גוצה

לא עבדינן (ע"ין בקונטרס הרב 6) שהוכיח שכיון ששבעה זו מרבנן הוא אפילו היא חשודה שא"י לישבע מפוסדת כתובתה ועיין בפרק השולח גט ששם שנוי גמי דין שבעה זו). מנכסים משועבדים ומנכסי וכו'. כתב ר"י זיל ואע"ג דכתב לה בעל נאמנות ל"ת אלא בשבעה דלא מהני נאמנות אלא היכא דהימנה ללוה עליה ועל יותי בתריה אבל היכא דאיכא עליה חוב לאיניש אחריני או כתובת אשה או לוקח דובן מיני' לא מהני ומיסתעיא הדין סברא מהא דגרסי' בפ' האשה שנתאלמנה ארי"י א"ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי' דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה פשיטא כל כמיני' ואלא דקאמר מלוה תצ"ב ואמר אבוי לעולם

מסורת הש"ס

(א) לקמן קד. (ג) גיטין נב. [תוספתא כזא תמר' פ"ח].
(א) [לעיל פו.]. (ד) [לעיל פו. ע"ש]. (ס) צ"מ ז. (ו) [דף נב.]. (ז) [דף פו.]. (ח) כ"י ע"ה.

—

גליון הש"ס

תוס' ד"ה לאפוקי וכו' וא"כ חלכתא גמי בבולה. ופעין זה מצד מוס' דהי מט ע"א ד"ה ואכע"ב:

—

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה וקמיפלגי וכו' כגון שמינה בעלה. כ"צ גס הלשון משמע הכי ולא נעשית אפוטרופיא היינו צפוי בעלה דצנזוי צ"ד הי"ל לממר ולא עשאוהו אפוטרופיא:

—

תוספות רי"ד (המשך)

ותול מהו שישביעו את הלוה והשבים שאין המלוה יכול להפך שבעות על הלוה אלא ישבע ומיפרע ואם אינו רוצה לישבע (אינו) נפטר [הלוח] ואינו יג"ל סברא זו דהא מן דינא דהא ליפרע בעל השטר בלא שבעה דכו"ו ששטרו בידי א"י לטעון הלוה שום טענה דפרע שטרו ורבנן הוא דאחמור על המלה לישבע וליטול כדי להפיס דעתו של לוח הלכך כי א"ל מלוה אי קושטא קאמרת ומרתע לשטרא השבע והפטר תנבחה טענה ואמרי' ליה ללוה אי קושטא קאמרת השבע ואי לא פער' כדקאמרי שטרי' והלכך גם הכא מפסיקן בדין כל שבעה דרבנן אבל אי הוה מחויב מדאורייתא לישבע וליטול לא היה יכול להפכה על תנבחה טענה ואמרי' ליה רבינו ז"ל דהאי דתחיתנא משום רב פלטיז לאו טעמא הוא אלא היכא דאמר בעל השטר אין אני חפץ לדיון לשכנגדה לשטרא כמאן דליתי' וטענה היא דקא טענינ' לך הדין ממונא וכדאשתבעת לי קרענא לי' שטרא ומפטריית לא מצי תנבע לחזויי אלא מיהו שבעות היסת ודאית לי עליה הלכך הא גימ' דמהפכין לה משום דהיא מרבנן ולא מדאורייתא לא מפכינן וגם גימ' דאי מחייבי שבעה דאורייתא והות חשודה אשבעה הוה מפכינן ליה לשכנגדה והוה נשבע בעלה דפרעה ופקעה שבעה דרבנן לא מפכינן לשכנגדה כדאמרינן בשנים אוחזין דתקנתא לתקנתא לא עבדינן (ע"ין בקונטרס הרב 6) שהוכיח שכיון ששבעה זו מרבנן הוא אפילו היא חשודה שא"י לישבע מפוסדת כתובתה ועיין בפרק השולח גט ששם שנוי גמי דין שבעה זו). מנכסים משועבדים ומנכסי וכו'. כתב ר"י זיל ואע"ג דכתב לה בעל נאמנות ל"ת אלא בשבעה דלא מהני נאמנות אלא היכא דהימנה ללוה עליה ועל יותי בתריה אבל היכא דאיכא עליה חוב לאיניש אחריני או כתובת אשה או לוקח דובן מיני' לא מהני ומיסתעיא הדין סברא מהא דגרסי' בפ' האשה שנתאלמנה ארי"י א"ר האומר שטר אמנה הוא זה אינו נאמן ואמרי' דקאמר מאן אילימא דקאמר לוה פשיטא כל כמיני' ואלא דקאמר מלוה תצ"ב ואמר אבוי לעולם